

KRISTNE FRISKOLERS FORBUND (KFF)

Tlf 22 82 35 80. Fax 22 82 35 81. E-post: post@kff.no. Storgata 10 B, 0155 Oslo

Oslo, 15. januar 2015

Til Kunnskapsdepartementet

Postmottak@kd.dep.no

Høring om endringer i privatskoleloven (ny friskolelov)

Deres referanse: 14/5053-

Kristne Friskolers Forbund (KFF) representerer 65 grunnskoler og 31 videregående skoler godkjent med hjemmel i privatskoleloven, og vi takker for anledningen til å avgi uttalelse om ny lov. Vi er glade for at departementet har som utgangspunkt å lage en lov som kan få bred støtte og stå seg over tid, og vi vil gjerne bidra til at loven kan bli så god som mulig både for elevene og for samfunnet.

Samlet sett er KFF lite fornøyd med innholdet i forslaget. KDs utgangspunkt er at "flere offentlig finansierte friskoler kan bidra til økt mangfold og læring mellom skoler". KD vil åpne for såkalte profilskoler, men gir ingen klar beskrivelse av hva slags skolevirksomhet dette skal være. Samtidig foreslår KD å doble minimumsstørrelsen for friskoler og å gi kommunenes/fylkeskommunenes vurdering av friskolesøknader større vekt, slik at det blir betydelig vanskeligere å etablere nye skoler på ideelt grunnlag. Menneskeretten til å kunne velge alternative skoler for sine barn, som KD understreker, blir i mange tilfeller derfor illusorisk.

Når det gjelder den offentlige finansieringen, imøtekommer KD ikke et eneste av de forslagene til forbedring som friskoleorganisasjonene over lengre tid har spilt inn. Forskjellsbehandlingen av elever i offentlig skole og friskole vil fortsette. I tillegg foreslås det forsterkede kontroll- og styringsordninger spesielt for friskoler. Disse vil kreve ytterligere arbeidsinnsats fra skolene og er stikk i strid med regjeringens uttalte mål om å minske byråkratiseringen.

Vi vil i vår uttalelse først si noe om grunnleggende prinsipper som er viktige for oss i friskolepolitikken, disse vil så bli brukt i argumentasjonen for våre standpunkter i de enkelte kapitlene. Vi kommenterer så forslaget kapittel for kapittel og har til slutt noen forslag til andre forandringer i nåværende lov.

Grunnleggende prinsipper

1. Foreldrerett, religionsfrihet og samvittighetsfrihet

For KFF er det maktpåliggende å understreke at det er forskjell på å ha en generell frihet når det gjelder valg av skole og muligheten til å velge en skole som gir utdanning og undervisning i samsvar med foreldres/verges filosofiske og religiøse overbevisning. Menneskerettighetene innebærer i tillegg til en generell rett for alle foreldre/verger til å velge skole for sine barn, også en rett til å gi barna en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med foreldrenes/vergens egen overbevisning. FNs konvensjon om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter sier det slik (art. 13.3):

Konvensjonspartene forplikter seg til å respektere foreldres ... frihet til å velge andre skoler for sine barn enn dem som er opprettet av offentlige myndigheter, forutsatt at skolene

oppfyller eventuelle minstekrav til undervisningen fastsatt eller godkjent av staten, og til å sikre sine barn en religiøs og moralsk undervisning i samsvar med deres egen overbevisning.

Muligheten til å starte kristne skoler handler ikke bare om respekt for foreldres valgfrihet, men om respekt for mindretall, for deres religions- og samvittighetsfrihet. Det er statens ansvar at foreldre kan gi sine barn undervisning i samsvar med egen overbevisning. Godkjenning av slike skoler må derfor være sikret og ikke kunne overprøves av et kommunalt/fylkeskommunalt vedtak eller en vetorett begrunnet i behov eller økonomi. Når lovforslaget gir kommune/fylke større mulighet for å stoppe etableringen av nye skoler, er det nødvendig å understreke at loven må ivareta religionsfriheten.

2. Elever i friskoler skal ha likeverdige rettigheter som elever i offentlig skole

Alle barn og unge i Norge har rett på god undervisning som utvikler deres evner og hjelper dem til å bli gode samfunnsborgere. Å gå i en friskole skal være et fullverdig alternativ. Elevene skal ha like god undervisning som elever i offentlig skole, med samme rettigheter og muligheter. Friskoler skal ha frihet til å organisere undervisningen slik at de gir elevene et best mulig tilbud.

Slik det er i dag blir alt som ikke er eksplisitt nevnt som lovlig, tolket som ulovlig. Loven setter også unødvendige og diskriminerende begrensninger, som f.eks. at ingen elever kan fjernundervises fra en annen skole som har det tilbudet de ønsker, og at skoler ikke kan ha filialer/avdelinger på forskjellige steder.

3. Friskoler skal ha finansiering som gjør det mulig å gi elevene likeverdig opplæring som i offentlig skole

Et likeverdig tilbud til elevene må gjenspeiles tydelig også i tilskuddsordningen. Menneskerettens formuleringer om gratisprinsipp for skolegang må få betydning for de økonomiske rammene for friskoledrift. Uten en økonomisk støtte til investering i eller leie av skolebygg (kapitaltilskudd) som er i tråd med de reelle kostnadene, er friskolene i en helt annen og dårligere økonomisk situasjon enn de offentlige skolene. Dette vil i siste instans gå ut over tilbudet til elevene.

For å få et likeverdig tilbud må friskolene få kapital-/husleiestøtte innarbeidet som en del av det totale tilskuddet, og grunnlaget for driftstilskudd må ellers være korrekt og inkludere alle driftskostnader. I tillegg må skolene ha mulighet for egne inntekter. For at skolene reelt skal være åpne for alle, må finansieringen samlet sett være så god at skolepengene kan holdes på et lavt nivå.

I dag er en svært stor del av totalkostnadene ved skoledrift utelatt når tilskuddsgrunnlaget beregnes, og denne andelen er økende. Også kostnader til bygninger og større investeringer må inn i beregningsgrunnlaget. Avskrivninger finner man enkelt i KOSTRA-tallene. Andre kostnader, som for eksempel rentekostnader til skoler, kan ikke leses direkte ut av de offentlige regnskapene. Disse må derfor beregnes på annen måte. Det finnes allerede tallmateriale som antyder størrelsesorden.

Når kostnadene skal beregnes pr elev, må elevene telles på samme måte i offentlig og privat skole. Dette gjøres ikke i dag, men er enkelt å endre på. I tillegg mener KFF at prosentsatsen på tilskuddsberegning må økes fra 85 % til 90 % (og tilsvarende fra 75 % til 80 % for kap. 4-skoler).

4. Non-profit

Grunn- og videregående skole er et samfunnsansvar. KFF mener at når andre enn det offentlige driver slike skoler med offentlig støtte, skal de ikke kunne ta ut fortjeneste. En måte å kontrollere dette på, som ikke krever mye byråkrati, er å innføre et nytt krav om at ikke bare skolen, men også de som står bak skolen skal være non-profit organisasjoner. Større rom for hva en skole kan drive med uten å starte egne selskaper vil også kunne bidra til mer oversiktelige forhold og mindre behov for kontroll. Ved å tillate at virksomhet blir værende en del av skolen og ikke skilles ut i eget selskap, kommer denne inn under de samme non-profit-reglene. Dermed vil også inntektene fra slik virksomhet komme elevene til gode.

5. Forenkling av regelstyring

De siste årene har skoledrift blitt sterkt preget av en stadig mer detaljert lov- og regelstyring. Staten har parallelt med dette bygd opp et tilhørende kontrollapparat, mens skolene må løse disse nye oppgavene med de samme ressursene som tidligere. Vi mener at denne sterke detaljstyringen i første rekke går ut over kapasiteten til å møte elevene som gruppe og som enkeltindivider. Detaljstyringen medfører også et mindre handlingsrom for skolens ledelse til å utvikle en best mulig skole. Samlet sett svekker detaljstyringen både kreativiteten og muligheten til å utvikle et verdifullt skolemangfold.

Kap. 2 Lovens navn

Departementet foreslår at loven skal hete Lov om frittstående skolar (friskolelova). KFF er glad for dette og for at privatskolebetegnelsen nå skal brukes bare på skoler uten statsstøtte. Vi er enig i at navneendringen skaper en ryddigere terminologi og at loven derfor tydelig omfatter bare de skolene som mottar statstilskudd. Vi ser ikke helt poenget med å ta i bruk igjen betegnelsen "frittstående skoler" og foreslår at betegnelsene "friskoler" og "Lov om friskoler" brukes.

Kap. 3 Godkjenningsordningen

3.1. Godkjenningsgrunnlag, § 2-1

KFF er fornøyd med at utvidelsen skjer innenfor en formålslov. Vi har ellers ikke sterke meninger om innføringen av de to nye godkjenningsgrunnlagene og mener at "profilskole" må presiseres mer før det er mulig å ta stilling til denne skoletypen. I friskolesammenheng er det viktigste for oss å beholde en reell, vid mulighet til å starte alternative skoler på filosofisk og religiøst grunnlag, ut fra menneskerettighetene. Åpningen må være stor for å godkjenne nye skoler som skal drives for å sikre foreldres/vergers frihet "til å sørge for sine barns religiøse og moralske oppdragelse i samsvar med deres egen overbevisning" (Internasjonal konvensjon om sivile og politiske rettigheter, art. 18.4). Det er viktig at dette kommer fram i forarbeidene til loven og at det får konsekvenser for godkjenningsordningen.

KD argumenterer i stor grad ut fra kommunale/fylkeskommunale økonomiske vurderinger. Men religionsfrihet og mindretallsrettigheter kan ikke styres av økonomi og lokalpolitikk. KFF vil hevde at skoler som søker etter bokstav a) ikke må vurderes etter økonomiske og skolestrukturkriterier. Det må vurderes om dette også skal gjelde skoler som søker etter bokstav b).

Vi foreslår med utgangspunkt i det foregående følgende tillegg til paragrafen om godkjenning: "Konsekvenser for det offentlige skoletilbudet skal ikke leggjast vekt på for skolar som søker etter bokstav a), livssyn."

KD nevner som eksempel at en kommune på ROBEK-listen har en forståelig grunn til å gå i mot en friskoleetablering. Vi mener at å være på denne listen ikke er grunn god nok ved søknad om oppstart av en livssynskole.

3.2 Bokstav a)

Departementet foreslår at "religiøst grunnlag" i bokstav a) skal byttes ut med "livssyn" og at "livssyn" defineres innenfor rammene av EMK artikkel 9, altså livssyn som har samvittighetskonsekvenser og betydning for undervisningen. KFF er enig i dette.

3.3 "Andre særlege grunnar"

KD foreslår at "andre særlege grunnar" kan medføre at en skole ikke blir godkjent, og sier at bestemmelsen særlig vil kunne brukes i tilfeller hvor det kan reises tvil om den skolen det søkes om godkjenning for vil kunne oppfylle lovens krav. KFF vil anføre at en ikke skal underkjenne en skole på forhånd, men i utgangspunktet påregne at den vil kunne oppfylle lovens krav. Behovet for integrering

av minoritetsspråklige elever er spesielt nevnt, og KFF vil understreke at det så langt vi vet ikke er forskningsmessig belegg for at livssynbaserte skoler hemmer integrering. KFF er enig i at søkers seriøsitet, knyttet til erfaringer med andre skoleprosjekter, kan vektlegges i vurderingen (ev. knyttet til bestemmelse om karantene).

3.4 Yrkesfag

Departementet ber om høringsinstansenes syn på om private skoler som tilbyr yrkesfaglig opplæring skal ha et ansvar overfor sine elever som ikke får tilbud om læreplass og ha anledning til å tilby Vg3 i skole for disse.

KFF mener at fylkeskommunen fortsatt skal ha ansvaret for at retten til videregående opplæring kan oppfylles, også for ungdom som har vært elev ved en friskole. Friskoler må kunne søke om å få tilby Vg3 i skole.

3.5 Andre punkter som KD ikke har uttalt seg om

a) I følge nåværende lov faller godkjenningen bort hvis en skole ikke starter "i løpet av tre skoleår etter at godkjenning vart gitt". Hvis godkjenningen kommer i mars blir dette i praksis bare snaut to og et halvt år, og det kan være lite for skoler som skal få tak i lokaler mm. KFF foreslår at det bør økes til fire skoleår.

b) Nåværende § 2-1 sier at godkjenningen faller bort dersom "drifta etter lova blir nedlagt". Dette blir tolket som at dersom en skole ikke har elever et år, er den automatisk nedlagt. KFF mener dette er urimelig og at det kan være flere grunner til at en skole ikke har elever et år, f.eks. i forbindelse med flytting. Dette bør derfor mykes opp. KFF vil foreslå at det må et eget vedtak i skolestyret til for å si at en skole er nedlagt, og at en skole etter søknad skal kunne være uten elever i en periode og så starte igjen, dersom det dokumenteres reelle grunner for det. Vi foreslår at det benyttes samme tidsramme for denne bestemmelsen som for oppstart av skole etter godkjenningsvedtak.

c) KFF ber om at det blir presisert i forarbeidene at det går an å bli godkjent under to av punktene, f.eks. som alternativ pedagogisk skole for funksjonshemmede eller som livssynskole i utlandet. Enkelte skoler har slike godkjenninger i dag, en presisering av dette vil bidra til å ta vekk usikkerheten som av og til kommer fram.

d) I nåværende § 2-1, siste ledd heter det at departementet i forskrift kan fastsette frister i samband med søknader om godkjenning. Vi ønsker å peke på at dagens søknadsfrist 1. april med godkjenningsfrist 1. april året etter skaper problemer for skoler som ønsker å komme i gang året etter de har søkt. Dette gjelder særlig for etablerte skoler som søker om utvidelse. Ikke minst bør videregående skoler som søker om nye tilbud ha godkjenning på plass i god tid før nyttår for å kunne ha opptak parallelt med fylkeskommunale skoler. Godkjenningsfristen 1. april er også problematisk i forhold til å ordne lokaler, ansette personale m.m.

KFF vil foreslå at godkjenningsfristen for driftsendringer og flytting settes tidligere, gjerne 1. desember. For en søknad fra eksisterende skoler burde en slik behandlingsperiode på åtte måneder være tilstrekkelig – skolen som sådan er allerede godkjent og rammeverket stort sett på plass. Hvis det er nødvendig kan ev. søknadsfristen fremskyndes til 1. mars. Også for nye skoler ber vi om at godkjenningsfristen settes tidligere, senest 1. mars, slik at skolene har større mulighet for å komme i gang samme høst.

Kap. 4 Krav til innhold og vurdering

4.1 Læreplan

KFF er glad for departementets vurdering av at når det gjelder læreplaner "er det rom for å gi friskolene ytterligere spillerom sammenlignet med dagens praksis uten at dette går på bekostning av

det overordnede målet om at opplæringen skal sikre elevene et minst like godt grunnlag for forståelse og valgfrihet med tanke på senere utdanning og yrkesvalg". KFF ber om at dette vises igjen i forskriften slik at det blir rom for læreplaner som i oppbygning og innhold skiller seg mer fra den til enhver tid gjeldende offentlige læreplan enn det som blir godkjent nå. F.eks. er det ønskelig at det kan opprettes egne programfag i vgs for å kunne styrke skolens særpreg.

4.2 Uklarhet

Det er en uklarhet i forslagetets omtale av muligheten for fleksibilitet i fag- og timefordelingen. Det kan se ut som at de 5 % som nevnes i nåværende forskrift § 2A-1 også skal være grensen i § 2A-2. ("På denne bakgrunn mener departementet at frittstående skoler kan søke godkjenning for en fag- og timesammensetning som avviker fra den offentlige fag- og timefordelingen med inntil fem prosent for å på denne måten styrke og synliggjøre sin særegenhet.") I kontakt med KD har vi fått forsikringer om at det ikke skal forstås slik og at det ikke settes noen prosentgrense i § 2A-2. Vi ber om at dette tydeliggjøres i forarbeidet.

4.3 Godkjenning av elevtall

Nåværende lov sier at ved godkjenning "fastset departementet kva for tilbud skolen kan gi, og maksimalt elevtal på det enkelte tilbudet". Det er ikke entydig hva "det enkelte tilbudet" er og detaljeringsgraden i godkjenninger har variert. KFF setter pris på at det nå godkjennes elevtall for hvert utdanningsprogram i vgs, ikke fordelt på klassetrinn. *Vg3 påbygging til generell studiekompetanse* er en del av yrkesfaglige utdanningsløp. Det er også et studieforberedende tilbud. For skoler som har godkjenning for både *Vg3 påbygging til generell studiekompetanse* og et studieforberedende utdanningsprogram, vil det være hensiktsmessig å ha et felles godkjenningstall for disse for å kunne utnytte skolens kapasitet. For grunnskolen mener KFF at godkjenningen må være for totalt elevtall, ikke oppdelt på hovedtrinn. Særlig for små skoler er en slik oppdeling til hinder for en fleksibel utnyttelse av skolens ressurser.

Vi foreslår derfor at loven presiseres slik: "... fastset departementet kva for tilbud skolen kan gi og maksimalt elevtal. For vidaregåande skoler vert elevtalet fastsett for kvart utdanningsprogram." KFF ber om at forslaget vårt ang. godkjenning av elevtall på *Vg3 påbygging til generell studiekompetanse* blir nedfelt i forarbeidene til loven.

Kap. 5 Kompetansekrav for undervisningspersonalet

KD foreslår å ta bort bestemmelsen om at skoler som er godkjent på religiøst grunnlag, kan sette krav om tilleggskompetanse ved tilsetting av undervisningspersonalet. Det medfører antagelig riktighet at det ikke noen gang er søkt godkjenning for slike tilleggskompetansekrav, men det arbeides stadig med tanken i forskjellige fora og KFF vil be om at bestemmelsen blir stående.

At arbeidsmiljøloven og diskrimineringsloven gir rett til å spørre etter livssyn brukes også som argument for å fjerne bestemmelsen. KFF har forstått det slik at bestemmelsen om tilleggskompetanse gjelder utdanningskrav, ikke livssyn, og mener derfor at dette argumentet er irrelevant.

Departementet foreslår at henvisningen til arbeidsmiljøloven og diskrimineringsloven tas ut. KFF mener likevel det er viktig at henvisningen blir stående for å tydeliggjøre at også livssynskoler, med sitt livssynsformål, er virksomheter som kommer inn under disse lovene. Debattene rundt hvem og hva som skal omfattes av disse lovene har ikke alltid vært klargjørende når det gjelder muligheten til å stille livssynskrav i skoler, og det er derfor avklarende at det synliggjøres i friskoleloven.

KFF foreslår derfor at begge bestemmelsene KD foreslår å ta ut, videreføres.

Kap. 6 Inntak av elever

6.1 Rettigheter

KFF mener at alle elevgrupper skal ha samme mulighet til å gå på friskole og ha samme rettigheter der som i offentlig skole. Dette er særlig utfordrende i vgs, der det har vært mye diskusjon rundt OPL § 3-1 og hvilke av disse leddene som også gjelder i friskoler. Fordi U-dir tolker loven slik at alt som ikke er eksplisitt tillatt, er forbudt, ble det sagt at OPL § 3-1 fjerde og femte ledd ikke gjelder elever i privatskoler. For å omgjøre dette ble PSL forandret. Da OPL § 3-1 fikk nye ledd 11 og 12 påpekte KFF i sine høringsuttalelser at disse burde eksplisitt innføres for privatskoler også, men departementet mente at de automatisk ville gjelde der pga henvisningen til OPL § 3-1 i PSL § 3-1.

Pga all usikkerhet og debatt som har vært, som til tider har ødelagt for elever og satt friskoler i vanskelige situasjoner, mener KFF at det i ny lov må tydeliggjøres at alle elevrettigheter i offentlige skoler også gjelder i friskoler. Vi mener at siste ledd i nåværende § 3-3 i PSL bør lyde slik: "Dersom ikkje anna er sagt, gjeld opplæringslova § 3-1 tilsvarande så langt den passar ...".

Vg 3-elever med mye fravær (sykdom eller lignende) bør kunne søke skolen direkte om å få utvidet retten sin med et år for å fullføre/forbedre fagresultater. Dette vil innebære muligheten til å ta om igjen fag. I denne gruppen av de som ikke har lyktes i skolen i første runde, er det mange som vil ha store utfordringer med å opparbeide seg både formal- og realkompetanse uten en ny sjanse til reell opplæring. Retten kan sikres ved at det må kunne dokumenteres helsemessige eller andre forhold attestert av sakkyndig, som grunnlag for en slik søknad.

KFF vil også hevde at friskolene selv må få rett til å definere og innvilge omvalg. I nåværende § 3-3 står det at hjemfylket gjør slikt vedtak, vi foreslår at dette forandres til at skolen eleven søker til gjør vedtak.

6.2 Inntaksreglement

Departementet mener det er hensiktsmessig å ha regler for inntak av elever med rett til videregående opplæring ved frittstående skoler og vil derfor ta inn i loven en forskriftshjemmel som gir mulighet til å regulere inntak av elever nærmere. KFF har ingenting i mot dette så lenge det ikke fører til innskrenkninger i skolenes rett til å vedta sine egne, saklige prioriteringsregler. KFF har heller ingen innvendinger mot forslaget om å kunne reservere elevplasser.

Kap. 7 Inntak av voksne

Praktisering av dagens regelverk medfører at voksne elever ikke har de samme valgmuligheter som ungdom når det gjelder muligheten for å gå på en friskole. Tolkningen av lovverket er blitt mer firkantet etter at det ble klargjort at selv om "voksen" i off. skole betyr fylt 25 år, betyr det i privatskoler alle som har brukt opp ungdomsretten, uavhengig av alder. Noen regler, f.eks. ang. realkompetansevurdering, virker lite hensiktsmessige når de må anvendes på 18-19-åringer.

Departementet sier at voksne med rett til videregående opplæring ikke har de samme rettighetene som foreldre og deres barn har, fordi privatskoleloven knyttes til foreldreretten. Privatskoleloven gjelder grunnopplæringen, den setter ingen aldersgrense for elever når formålet sier at "foreldre og elever kan velge andre skoler enn de offentlige". Elever som har brukt opp ungdomsretten sin men som har behov for å fortsette, bør fortsatt kunne velge friskoler.

Det bør uansett være en verdi i et demokrati at også voksne skal kunne ha valgfrihet på områder som kan være så pregende som utdanning. Norge har statsstøttede livssynsalternativer for voksne elever og studenter både i høyskole- og fagskolesektoren og i skoler under voksenopplæringsloven.

Det er et stort behov i samfunnet for gode tilbud som kan fange opp og være en vei tilbake til utdanning og arbeidsliv for voksne som ikke har lyktes i videregående opplæring i første omgang. Vi

mener det er i samfunnets interesse å spille på lag med frivillighet og ideelle aktører. Blant dagens friskoler i Norge finnes det flere slike, og loven må gi disse mulighet til å gjøre denne jobben for samfunnet på en god måte.

Ut fra dette vil KFF hevde følgende:

- Videregående friskoler må kunne ha et inntaksreglement som prioriterer voksne med rett, ev. setter av et visst antall plasser til disse.
- Skoler med kvote for voksne uten rett må kunne prioritere disse foran ungdom med rett.
- Skoler som har spesialiserte tilbud til voksne elever må sikres mulighet til å strukturere fagtilbudet sitt etter disse elevenes behov.
- Friskolene må gis lovfestet rett til å realkompetansevurdere egne søkere, slik fylket vurderer søkere til sine skoler, for å sikre likebehandling av søkerne. Dette er særlig viktig fordi friskolene har hele landet som inntaksområde. Det er også viktig med tanke på en skoles egne avgangselever som ønsker å ta andre fag eller ta om igjen fag som de ikke har bestått. Fylket tar inn elever i sine skoler før de er realkompetansevurdert, mens friskoler ikke har lov til dette, og søkerne kan risikere å ikke få svar på sin henvendelse om realkompetansevurdering før langt utpå høsten, selv om svaret er opplagt. Saksbehandlingen kan variere for de ulike søkerne hvis de kommer fra ulike fylker.
- Det må innføres en forenklet realkompetansevurdering for søkere som nettopp har avsluttet vgs. En elev med vurderingen IV eller 1 har fått bekreftet at denne ikke har realkompetanse i faget. Det er unødvendig byråkrati og unødvendig venting for elevene å sende en søknad om å få ta slike fag til vanlig realkompetansevurdering. KFF foreslår at for elever som nettopp har avsluttet vgs og derfor ikke hatt anledning til å bygge opp kompetanse, er det tilstrekkelig at skolen vurderer søkerens avgangsresultater som grunnlag for behandling av søknaden.
- Alle skolene bør kunne ta inn voksne uten rett som ikke har fullført, dvs voksne som har brukt opp ungdomsretten men ikke fullført videregående opplæring. Friskolene ønsker gjennom dette å ta et samfunnsansvar.
- I gruppen voksne uten rett bør loven i særskilte tilfeller sikre en mulighet til å søke våre skoler om å ta fag på nytt. I denne gruppen finnes de som ikke har lyktes i skolen i første omgang. Det er mange av disse som vil ha store utfordringer med å opparbeide seg både formal- og realkompetanse uten nye sjanser til reell opplæring. Retten kan sikres ved at det må dokumenteres helsemessige eller andre forhold, attestert av sakkyndig, som grunnlag for en søknad til fylkeskommunen, på lik linje med muligheten for å søke om utvidet ungdomsrett.
- Loven bør åpne for at det kan godkjennes videregående friskoler eller tilbud ved eksisterende skoler spesielt organisert for voksne med rett. Skolene som er nevnt i forskriftens § 11-1 må kunne få slik godkjenning.
- Det bør etableres en lovhjemmel med mulighet for å kunne gi komprimerte løp til voksne elever med og uten rett. I det minste bør en slik ordning sikres for skoler som har hatt denne muligheten tilbake i tid.

Kap. 8 Toppidrettsgymnas – kommenteres ikke

Kap. 9 Kompletterende undervisning

KFF har ingen innvendinger mot at støtten til kompletterende undervisning i Norge blir tatt bort.

Det er blitt færre norske skoler i utlandet, bl.a. på bakgrunn av erfaringer med og diskusjonen omkring misjonærbarn og andre på internatskoler. Dette skaper flere utfordringer når det gjelder undervisning av barn som har foreldre som arbeider i utlandet. KFF ber om at den økonomiske støtten til kompletterende undervisning blir så god at den gir rom for noe ekstra, f.eks. at nettskoleelever kan møtes av og til. Vi utfordrer KD til å gi rom for fleksible og økonomisk rommelige ordninger når det gjelder undervisning av norske barn i utlandet generelt, f.eks. ved bruk av reiselærere, fellessamlinger m.m.

Kompletterende undervisning med klasseromsundervisning vil mange steder bestå av små grupper med ulik alderssammensetning fra 1. til 10. trinn. Det ville vært en fordel om denne formen kunne ha uavhengig beregning av tilskudd for henholdsvis barnetrinn og ungdomstrinn, eventuelt 1.- 4. trinn og 5.-10. trinn.

Utenlandsskoler som er etablert i den tredje verden har en relativt ustabil elevtilgang. Vi er glad for at departementet er oppmerksom på de utfordringer disse skolene har og at det blir anbefalt et lavere elevtall for godkjenning av disse (høringsforslaget 10.5.3).

Kap. 10 Skolevirksomhet, bruken av skolepenger og statstilskudd, tilsyn, reaksjonsformer mv.

10.1 Annen virksomhet

KFF er glad for at KD vil rydde opp i hva som er godkjent annen virksomhet. KFFs erfaring er at reglene rett som det er blir tolket så restriktivt at skolene mister muligheter for å gi elevene et bedre tilbud og også mister inntekter som kunne kommet elevene til gode. Det bør åpnes mer for annen virksomhet. Å ikke kunne invitere f.eks. lokale bønder med på et kurs for elever på en naturbruksskole gjør at elevene går glipp av verdifull erfaring. Å ikke kunne leie ut f.eks. skolekjøkkenet i timer det ikke er i bruk fratrar skolen inntekter.

Både ut fra et samfunnsøkonomisk synspunkt og ut fra ønsket om å kunne gi elevene et likeverdig tilbud som i offentlig skole, er det viktig at også friskolene kan utnytte ledig kapasitet til å gi inntekter som kan brukes til å forbedre undervisningstilbudet i neste omgang. Vi forutsetter at all annen virksomhet samlet skal gå i balanse eller gi overskudd over tid. Et ev. underskudd skal ikke kunne dekkes av statsstøtte eller skolepenger.

I dag henvises skolene i betydelig grad til å opprette egne selskaper for ulike typer virksomhet og ta det helt ut av skoleselskapet. Dette gir uoversiktlige forhold og gir rom for forretningsmessig tenkning fra eierne. Skolene bør ikke presses inn i slike forhold. Hvis man definerer hele skolen med alle inntekter som ideell virksomhet, bør det heller ikke være nødvendig å søke om godkjenning av slik virksomhet. Et tilleggsforslag om at skoleeier også skal være ideell vil enda mer kunne sikre at også verdier fra "anna verksemd" blir i skolen.

Vi mener at i en situasjon hvor regjeringen signaliserer forenkling og avbyråkratisering, bør dette reflekteres også her. Det vil minske det anselige byråkratiet som har bygd seg opp rundt denne bestemmelsen. "Skole i samsvar med loven" må bli mindre avgrensende. Annen virksomhet innen maks 5 % av omsetningen – som i praksis er satt som en grense – er for lite og kan hindre offensiv og realistisk læring i yrkesfag.

Her er konkrete forslag til virksomhet som bør bli tillatt, uten søknad:

- Utleie av ledig kapasitet i skolebygg og internat i skoletiden når det ikke går på bekostning av elever og opplæring.
- Virksomhet knyttet til skolens programområder eller linjer ut over det som er absolutt nødvendig. For yrkesfag er det hensiktsmessig at elevene kan få god og virkelighetsnær praksis i en bedrift som er reell og ikke bare ha en liksomproduksjon.
- Virksomhet i grenselandet mellom skole, frivillighet og relevant kursvirksomhet.
- Kurs eller sertifisering som skolene kan gi for elever og betalende deltagere sammen eller bare for betalende deltagere, innen skolens kompetanseområder.
- Utleie av lokaler i større grad enn nå.
- Eierskap i lokaler sammen med andre, f.eks. kommuner og idrettslag, blant annet for å skaffe rimeligere lokaler og bedre utnyttelse av spesialrom. At lokalene også leies ut til andre for å sikre rimeligere leie til eierne må være lovlig på visse vilkår.
- SFO også for andre elever enn skolens egne.

- Skyssvirksomhet (til/fra skolen) for skolens egne elever.
- Administrasjon av skyss med refusjon fra kommunen/fylkeskommunen.

For øvrig ønsker KFF å understreke at oppbygging av egenkapital vil gi mer stabilitet i skoledriften og dermed komme elevene til gode på både kort og lang sikt. Eksempelvis er det et gode for elevene at skolen har tilfredsstillende lokaler, men det kan vanskelig oppnås dersom alle inntekter skal brukes i inntektsåret. Det er en stor svakhet at man i dag ikke har anledning til å sikre en forsvarlig drift gjennom ordinær oppbygging av forsvarlig egenkapitalgrad. Når en skole har mulighet til det, bør det være tillatt å avsette til egenkapital en sum som sikrer skolen en viss fleksibilitet. Disse pengene skal det selvsagt ikke være mulig å ta ut av skolesekskapet.

10.2 Registrering

KFF har ingen innvendinger mot endringene ang. registrering og innskuddskapital.

10.3 Minste elevtall

KD foreslår at 15 elever som minstetall over tre år blir hevet til 30. En elevtallsgrense har både en prinsipiell/ideologisk, en faglig og en pragmatisk side. Menneskerettsprinsipper må oppleves som en rettighet i praksis.

Små skoler gir et mindre miljø, både faglig og sosialt, for både elever og ansatte. Små skoler vil også generelt ha større økonomiske utfordringer og være mer utsatt for å måtte legge ned. I tillegg er ofte små friskoler blitt opprettet de siste årene for å erstatte små nedlagte grendeskoler, noen ganger har det vært tydelig at det er geografi og ikke samvittighet som er drivkraften. Dette utfordrer lokaldemokratiet og den lokalpolitiske styringen. Samtidig er pedagogiske argumenter ikke entydige i forhold til kvalitet og skolestørrelse. Eksempelvis kan mulighetene for å bli sett og ivaretatt være større i en liten og oversiktlig skole. Hatties forskning viser dessuten at skolestørrelse ikke har egenvekt i vurdering av skolekvalitet.

På grunn av konsekvensene gjør KD unntak for utenlandsskoler, vgs for små og verneverdige fag, og noen funksjonshemmedeskoler. Også i offentlig skole er det mange skoler med færre enn 30 elever, og det er ingenting som tyder på at en tilsvarende grense vil bli innført for disse. Selv om KD mener at skoler bør ha mer enn 30 elever for å være gode skoler, erkjennes det altså at det kan finnes argumenter som er viktigere og som åpner for unntak.

KFFs skoler er begrunnet i trosfrihet og foreldrerett. Noen foreldre vil av religionsfrihets- og samvittighetsgrunner ha en skole med et annet grunnlag enn den offentlige. For dem kan dette være viktigere enn større miljø og eventuelt bedre læreforutsetninger. For noen av dem vil alternativet til en liten kristen skole ikke være offentlig skole, men hjemmeundervisning – med de utfordringer det gir både pedagogisk og sosialt.

KFF har over argumentert for at muligheten for å få godkjent skoler som søker på religiøst/filosofisk grunnlag ikke må avhenge av kommuners/fylkeskommuners økonomi og skolestrukturplaner. Vi ønsker å gjøre en tilsvarende tenkning gjeldende når det gjelder skolestørrelse. Vi mener at grensen ikke bør økes, men beholdes på 15 – prinsipielt burde det ikke være en nedre grense, slik det var tilfelle fram til 2007. Det er nødvendig med en lav terskel for foreldre som av samvittighetsgrunner ikke vil sende sine barn til offentlig skole. Menneskerettighetene gjelder ikke bare foreldre og elever som bor i store kommuner med mulighet for store friskoler.

Dagens lov sier at godkjenningen bortfaller dersom skolen tre år på rad har lavere elevtall enn den fastsatte grensen. Dette foreslås videreført. Dersom grensen – mot vårt ønske – økes til 30, vil KFF be om at det for nye skoler gis fem år for å komme opp i godkjent størrelse.

KFF vil også foreslå at allerede etablerte skoler uansett fortsatt får ha en nedre grense på 15 elever. Skoler som er i dette skiktet i dag kan ha investert betydelige midler, dugnad o.a. under den forutsetning at 15 elever er nedre grense. Hvis man også for eksisterende skoler setter opp grensen til 30 vil dette i praksis bli en lovendring på linje med et lovforbud mot eksisterende skoledrift.

10.4 Dokumentasjon

KFF er enig i at det må være strenge regler for bruk av statstilskuddet, slik at dette i sin helhet kommer elevene til gode. Samtidig må det ikke være så sterk detaljstyring at pengene faktisk ikke kommer elevene til gode – se foran om annen virksomhet.

For å unngå at skolene tar ut utbytte, bl.a. gjennom handel med nærstående, støtter KFF forslaget om strengere dokumentasjonskrav, et krav som også knyttes til relevant dokumentasjon fra skolens eier og andre nærstående. KFF ser at å pålegge skolene å kunne dokumentere at en transaksjon har skjedd på markedsmessige vilkår vil kunne ha en forebyggende effekt på skolene og vil støtte det. Vi vil likevel anføre at slik dokumentasjon kan være vanskelig å frambringe når det reelt ikke finnes andre tilbydere eller et marked. Et slikt pålegg må derfor praktiseres med skjønn, der f.eks. medlemskap i et innkjøpsfellesskap eller en skriftlig egenvurdering er nok.

Kap. 11 Innføring av karantenebestemmelse

KFF støtter forslaget om innføring av karantenebestemmelser og er enig i at karantenen kan gjelde både skole/selskap og enkeltpersoner og at alle personer som har hatt direkte ansvar for misligholdet kan navngis. KFF mener at karantenen for en person skal omfatte ledende funksjon/stilling i det rettssubjektet som er utgangspunkt for karantenen og tilsvarende oppgaver ved søknad om nyetableringer. KFF mener at karantenen ikke kan gjelde tilsvarende oppgaver i andre eksisterende rettssubjekter. Rettssikkerheten må ivaretas, og sanksjoner må kun settes i verk etter at skolen har innrømmet forholdet eller det foreligger endelig vedtak fra KD etter anke fra skolen.

Kap. 12 Rammebetingelser for godkjente skoler

Om friskoleorganisasjonenes forslag som KD refererer til

Friskoleorganisasjonene har gjennom flere år sendt inn forslag til forbedringer når det gjelder størrelsen på, grunnlaget for og reglene for tilskuddssatsene. I november 2011 sendte organisasjonene en oppsummering av tidligere innspill, svar forelå fra KD i mai 2012. KFF ser at KD i høringsdokumentet gjentar, utdyper og forsterker disse svarene. KFF beklager både at KD ikke vil endre loven og sikre bedre tilskudd og at de heller ikke vil gjøre noe med kvaliteten i tilskuddsgrunnlaget. Kun på ett av punktene, spesialundervisning, er man litt imøtekommende, og i tillegg sier KD at de vil vurdere en utvidelse av kapitaltilskuddet som ble innført i 2014.

Alle de forholdene som friskoleorganisasjonene har påpekt er med å bidra til at tilskuddsgrunnlaget ikke er "gjennomsnittlige driftsutgifter" pr elev i offentlig skole, slik loven sier. Det er riktig at gjennomføring av alle forslagene fullt ut kunne ha gitt "dobbeluttelling" på noen punkter, noe som selvsagt ikke er vår intensjon. Vi har fremmet forslag med ulik innretning, ulik vekt og ulik politisk vinkling og har aldri regnet med at alle skulle bli vedtatt samtidig.

12.1 Føring av vedlikeholdskostnader i KOSTRA

KD går ikke reelt inn på friskoleorganisasjonenes (Friskolenes Kontaktforum, FK) påvisning av at kommunene/fylkeskommunene registrerer mye av vedlikeholdet på skolebygg feil. KD er enig i at mye vedlikehold blir utsatt og så senere tatt som investeringer og at det dermed faller utenfor tilskuddsgrunnlaget.

Når utgifter som skulle vært ført som vedlikehold blir ført som investeringer, blir de regnskapsførte vedlikeholdsutgiftene mindre og investeringskostnadene større. Dette fører til at friskolene får mindre rom for vedlikehold av bygg enn det som følger av normal drift. Dette hadde ikke vært noe

problem dersom friskolene hadde fått kapitaltilskudd som en andel av de offentlige kapitalutgiftene. Slik situasjonen er nå, blir friskolene nødt til å vedlikeholde bygningene på et stadig mindre vedlikeholdsbudsjett, uten at de kompenseres med tilskudd til å bygge nytt slik de offentlige gjør.

KFF ber ikke om endring av tilskuddsordningen til drift (bortsett fra forslaget om økt tilskuddsprosent), men mener at de reelle vedlikeholdsutgiftene må tas inn og at man ikke bare passivt må akseptere kommunenes praksis uten at FKs dokumenterte påstander blir analysert og at det så korrigeres for dette. Et forslag kan være å ta for seg en del utvalgte kommuner og fylkeskommuner, analysere deres skolevedlikehold og så se på føringene av dette i KOSTRA. Derneft kan en f.eks. finne fram til en korreksjonsprosent.

Samtidig må kapital-/husleietilskuddet økes vesentlig. KFF ber om at det blir tatt inn i loven at friskolene skal ha kapitaltilskudd og om størrelsen på tilskuddene. Dersom alle kostnader vedrørende skole drift lovfestes som tilskuddsgrunnlag, vil denne problemstillingen bli irrelevant. Det samme gjelder avskrivninger, se nedenfor (12.2).

Bedriftshelsetjeneste, HMS-arbeid og felles IKT-løsninger i kommuner og fylker

I følge KOSTRA-veilederen skal bedriftshelsetjeneste for kommunens ansatte og overordnet HMS-arbeid føres på kommunen, ikke på skolen. Det samme gjelder felles IKT-løsninger for hele kommunen. Dette er utgifter som friskolene har og må betale selv, men de offentlige skolenes utgifter ligger ikke inne i tilskuddsgrunnlaget. KFF mener at dette må endres, enten ved at KOSTRA-føringen blir endret eller ved at kommuner og fylkeskommuner på annet vis blir pålagt å beregne disse utgiftene for sine skoler.

12.2 Uttrekk av avskrivningskostnader fra tilskuddsgrunnlaget

Etter norsk regnskapslovgivning er avskrivninger på bygg lovlige og reelle kostnader som skal være med i driftsregnskapet. Slitasje og elde på bygg utgjør store kostnader over tid. KD henviser til loven som sier at tilskuddet bygger på driftsutgifter, ikke driftskostnader, og at dagens ordning derfor er korrekt. Imidlertid vil en skole som leier bygg, gjennom sine leieutgifter dekke eiers avskrivninger. KD henviser også til kapitaltilskuddet som er innført, men med den størrelsen det har nå (maks 700 kr pr elev) og med økningen som det legges opp til, vil det ta årtier før det nærmer seg offentlige skolers kostnader, som beløper seg til ca 30.000 kr pr elev pr år i følge tall vi tidligere har fått beregnet og lagt fram for KD.

Skolenes kapitalkostnader er nå en mye større del av totalbudsjettet enn det var da friskoleloven kom i 1970, forskjellen på utgifter og kostnader er derfor mye større nå enn da. KFF mener at lovens § 6-1 bør endres slik at det står "gjennomsnittlige driftskostnader per elev i den offentlige skolen". Da vil avskrivningene på bygg tas inn i tilskuddsgrunnlaget.

Uttrekk av kostnader knyttet til spesialundervisning, morsmålsundervisning m.m.

KD signaliserte allerede i mai 2012 at man ville vurdere modellen på dette punktet i budsjettet for 2013. Det skjedde ikke da, heller ikke i budsjettene for 2014 og 2015. KFF ber om at dette blir gjort nå i forbindelse med lovarbeidet og ikke utsettes på nytt.

12.3 En egen rentekompensasjonsordning til friskolene

Forslaget om rentekompensasjon også for friskoler, ved å bruke av vertskommunens andel, kom opp under forrige regjering. Så langt vi kjenner til har ingen kommuner stilt ledige midler til disposisjon i sin husbankkvote, derfor kom tanken om egen ordning opp og det ble uttrykt støtte til dette fra politikere som tilhørte regjeringspartiene. Det ble imidlertid ikke vedtatt noen ordning. KFF stusser over departementets uttalelse om at det ikke er hensiktsmessig med to ulike ordninger for kapitaltilskudd. Kapitaltilskuddet er foreløpig ubetydelig slik at rentekompensasjon vil være en reell hjelp til å dekke de rentekostnader som påløper når bygg må finansieres gjennom låneopptak.

12.4 Korrigering av tilskuddet til videregående friskoler basert på frafallsstatistikk for offentlige skoler

Privatskoleloven sier (§ 6-1): "Godkjende skolar får statstilskot til godkjend opplæring med 85 prosent av eit tilskotsgrunnlag *per elev*." KD sier i høringsdokumentet at det "er usikkert hvor mye fylkeskommunene eventuelt har av innsparinger som følge av at elever ikke fullfører hele skoleløpet". Det samme gjelder friskoler. At noen få elever i hver klasse slutter har marginal innvirkning på utgiftene – ingen ansatte kan sies opp og ingen klasserom kan stenges av. Tilskuddsgrunnlaget per elev beregnes på grunnlag av de registrerte driftsutgiftene i den offentlige skolen for hele året dividert på antall elever om høsten. Siden det er færre elever om våren, vil det si at et tilskuddsgrunnlag beregnet ut fra gjennomsnittlig elevtall vår og høst ville ha gitt et høyere tilskuddsgrunnlag. Slik grunnlaget beregnes nå er det altså ikke gjennomsnittlige driftsutgifter per elev i offentlig skole som ligger til grunn, slik loven sier det skal være, men et noe lavere beløp fordi man baserer beregningen på et elevtall som er høyere enn gjennomsnittet for året.

KFF mener at dette forholdet kan rettes opp på to alternative måter:

Alt 1. Det mest fornuftige og det som skaper minst byråkrati er å holde seg til én elevtelling i begge skolegrupper. KD viser til at telling av elever om våren med tilsvarende reduksjon i driftstilskuddet blant annet er ment å skulle stimulere til at skolene arbeider aktivt for økt gjennomføring av opplæringen. KFF vil påstå at den ikke har denne funksjonen, fordi det er andre krefter som driver skolene i arbeidet med å beholde elevene på skolen og hjelpe dem til å gjennomføre. Det viser seg bl.a. i at dette arbeidet fortsetter når 20-dagersgrensen er overskredet. Derimot bidrar regelen til frustrasjon fordi bortfallet av tilskudd oppleves som at arbeidet med disse elevene ikke har verdi.

Alt 2. Det gjennomføres en parallell elevtelling i offentlig skole om våren slik at tilskuddssatsene for dette halvåret kan justeres til reelt nivå, ev. at det beregnes en sats for hele året ut fra gjennomsnittlig elevtall de to semestrene. KFF mener at det ikke vil være en stor oppgave å finne disse tallene så lenge offentlige skoler også fører oversikt over elevtall. Insitamentet i ordningen som KD er opptatt av vil da opprettholdes.

12.5 20-dagersregelen

Dersom tellingen i vårsemesteret faller bort (se over, alt. 1), blir 20-dagersregelen overflødig. Dersom så ikke skjer, mener KFF fremdeles at regelen bør tas bort eller forandres til å bare gjelde de elevene som faktisk slutter.

20-dagersregelen er inkonsekvent og i strid med tolkningen av loven i andre sammenhenger. Det blir stadig påpekt at tilskuddet skal komme elevene til gode og at dette gjelder ene og alene de elevene som er grunnlag for tilskuddet. Skolene har ikke lov til å ha personer som ikke er tilskuddsberettiget inne i undervisningen i det hele tatt. Da er det merkelig at disse elevene, som skolen altså ikke får tilskudd for, har lov til å fortsette ved skolen. I følge myndighetenes egen logikk tar de da tilskudd fra de andre elevene slik at pengene ikke kommer de tilskuddsberettigede elevene til gode.

Friskolene ønsker å ta sin del av samfunnsansvaret i forhold til de elevene som strever mest. Da er det viktig at der er ordninger som oppmuntrer skolene i dette arbeidet, ikke ordninger som oppleves som demotiverende. Det er spesielt urimelig at elever som har deltatt aktivt i opplæringen (premiss for å få karakter i faget, se forskrift til PSL § 3-3) samtidig skal regnes for ikke å ha fulgt opplæringen. Dersom 20-dagersregelen blir stående, mener KFF at det bare må være de elevene som faktisk har sluttet som ikke skal telles, ikke de som har mye fravær men som likevel kommer seg gjennom skoleåret med mye hjelp fra de ansatte.

KD inviterer til å komme med konkrete forslag om 20-dagersregelen. KFF foreslår at følgende blir tatt inn i forarbeidet til loven og vil komme tilbake til konkrete formuleringer i økonomiforskriften:

Elever med stort udokumentert fravær har som regel gode grunner for det, selv om de ikke kan eller vil dokumentere dem. Elever som blir fulgt opp, som det kan dokumenteres at fortsatt går på skolen, som møter med ujevne mellomrom, får standpunkt karakterer, endog avlegger noen eksamener, bør kunne regnes som reelle elever. KFF mener at en rapport fra skolen som viser at de er der og er blitt fulgt opp, skal være nok dokumentasjon på at disse er tellende elever. Dersom det skal innføres en frist for å søke om dispensasjon – noe vi ikke anser nødvendig eller ønskelig – må den være etter eksamen og fastsetting av standpunkt karakterer.

En avgrensning av hvem som skal regnes som sluttet kan vurderes knyttes til den ene målgruppen for oppfølgingstjenesten, de som har avbrutt opplæringen (forskrift til OPL § 13-2 b). Da skal de følges opp av OT.

12.6 Noen momenter ang tilskuddet

a) I høringsnotatet pkt 2.3 står det at skolen "mottar offentlig støtte som utgjør rundt 85 prosent av driftskostnadene i offentlige skoler". Dette er en mindre presis formulering enn i nåværende lov. Vi oppfatter det slik at bruk av ordet "driftskostnad" her er en omtrentlighet. KFF sin forståelse er at tilskuddsandelen fremdeles blir minst 85%. Når tilskuddsgrunnlaget er forbedret og kapitaltilskuddet er på plass, mener KFF at tilskuddssatsen må økes til 90% (80 % for kapittel 4-skoler).

b) Vi ønsker følgende setning i nåværende lov §6-1 ledd 3 fjernet: "Departementet kan gi forskrift om at det for grunnskolar i Noreg skal takast omsyn til skilnaden i utgiftene i den kommunen skolen ligg, og til utgiftene på landsbasis." Dette ble forsøkt for noen år siden, men gått bort fra.

c) I regjeringserklæringen brukes begrepet "offentlig finansierte friskoler". Dette kan bety noe annet enn "statstilskot". Dersom det betyr kommunale tilskudd til grunnskoler og fylkeskommunale tilskudd til vgs etter modell fra Sverige, vil vi advare mot det. Dette vil gi mer usikkerhet enn landsgjennomsnittlige satser og statstilskudd som er basis for ordningene i dag og som KD legger opp til å videreføre. På fylkesnivå ser vi helt urimelige forskjeller mellom fylker for enkelte utdanningsprogrammer.

d) KFF ønsker egen sats for musikk innen utdanningsprogrammet for musikk, dans, drama. På Vg2 velger elevene musikk, dans eller drama. Musikk har mange enetimer og er derfor dyrere enn de to andre. For skoler som tilbyr alle tre med lik fordeling av elever vil dette jevne seg ut, men for skoler som bare tilbyr musikk eller der musikk har stor overvekt, er et slikt gjennomsnittstilskudd for lite til å gi god undervisning. Av denne grunn har en av våre skoler, Kongshaug Musikkgymsnas, i mange år fått bevilget et ekstra tilskudd gjennom årlige vedtak i Stortinget. Vi mener at det er riktigere å ha en egen sats, slik at både denne og andre tilsvarende skoler kan ha forutsigbarhet.

e) KFF mener at internatskoletilskudd bør inn for å dekke en rimelig andel av utgiftene til tilsyn, miljøarbeid, vaktmester, internatleder og vedlikehold av internat. De ansatte i internatet gjør en formidabel sosialpedagogisk innsats for elevene. De sparer samfunnet for store utgifter ved å være tilstedeværende voksne for ungdommer i en sårbar fase. Det sosialpedagogiske arbeidet som internatarbeidet utgjør, bør tilgodeses økonomisk. Internatene ved de videregående skolene er viktige for at friskolealternativet skal være en reell mulighet for ungdommer fra hele landet.

Andre paragrafer ikke nevnt i lovforslaget

Ut fra KFFs erfaring med nåværende lov og et felles ønske om forenkling og avbyråkratisering, vil vi fremme noen forslag til lovforandringer på områder som høringsdokumentet ikke tar opp. Vi bruker nåværende lovs paragrafer for å vise hva det dreier seg om.

§ 1-2 Fjernundervisning

I nåværende lov heter det at "Lova gjeld ikkje fjernundervisning ...". Siden dette står i en paragraf om lovens virkeområde, der det slås fast hvilke typer skoler loven gjelder/ikke gjelder for, er det naturlig å tenke at utelukkelsen av fjernundervisning gjelder fjernundervisningsinstitusjoner/nettskoler. Paragrafen er likevel blitt brukt til å forby vanlige, fysiske friskoler å drive "nettundervisning" i enkeltfag i samarbeid med andre skoler. Det gjelder f.eks. i programfag som bare noen få elever ved hver skole vil ha men som få skoler har råd til å tilby, og det kan gjelde samarbeidsavtaler mellom skoler om deling av undervisning på nett. Dette er forskjellsbehandling av elever i friskoler og offentlige skoler. KFF ber om at dette blir forandret, f.eks. ved at lovformuleringen blir "... gjeld ikkje fjernundervisningsinstitusjonar/nettskoler ...", og at friskoler på linje med offentlige skoler kan bruke alle relevante nettbaserte undervisningsmetoder også i samarbeid seg imellom.

§ 2-4 Krav til skoleanlegg og skolemiljø

Nåværende lov sier at "Skoleanlegga må vere godkjende av departementet. Anlegga må liggje samla." At alle bygninger/avdelinger ved en godkjent skole må ligge nær hverandre er en restriksjon som offentlige skoler ikke har. Der oppmuntres det derimot til at skoler på forskjellige steder slår seg sammen under én ledelse.

Denne begrensningen har mange negative konsekvenser. Det som i dag f.eks. er to små skoler i samme kommune/fylke med noen kilometers avstand, med hvert sitt styre og hver sin ledelse, kunne vært én større skole med to avdelinger, med ett styre, én ledelse, et større pedagogisk miljø i personalet, mulighet for samarbeid mellom/utveksling av lærere (som er vanskelig å få til i dag på grunn av strikt tolkning av regelen om annen virksomhet og at pengene skal komme egne elever til gode) m.m. Dersom en skole ekspanderer og har bruk for større lokaler, begrenser paragrafen muligheten for fleksible overgangsløsninger. Miljøer som ønsker å starte en skole men som har få ressurser, har ikke etter dagens lov muligheten til å starte som en avdeling av en etablert skole og slik komme over startkneiken.

KFF foreslår at bestemmelsen om samlet anlegg tas ut og erstattes med en bestemmelse om at skolen må organiseres slik at skolens daglige ledelse er tilgjengelig for elever og foreldre. Da vil en skole kunne ha avdelinger med avdelingsledere med daglig oppfølgingsansvar, og styret og daglig leder vil ha det overordnede ansvaret.

Dersom KD velger å beholde bestemmelsen ber KFF om at "samla" blir tolket videre enn nå og uansett blir tolket slik at det kan være større avstand i en videregående skole og en ungdomsskole enn i en barneskole.

§ 3-6 Spesialundervisning og pedagogisk-psykologisk tjeneste

Det er svært store forskjeller mellom kommuner og fylkeskommuner når det gjelder refusjonsbeløpene friskolene får for spesialundervisning. "... dekkjer utgiftene til slik opplæring" blir tolket veldig forskjellig. Dette blir godt synlig i en internatskole med elever fra mange fylker. Der vil elever i samme klasse og med samme tilbud om hjelp få ulik refusjon fra hvert sitt fylke. Da vil i praksis de som får mest subsidiere de som får minst. KFF mener at det i hvert fall bør presiseres at ikke bare undervisningstimene, men også det administrative og spesialpedagogikkfaglige arbeidet som skolens personale gjør i tillegg til elevtimene, skal inkluderes i finansieringen. "Opplæring" er ikke bare det som skjer i klasserommet, men også forberedelse og etterarbeid.

KFF ber KD vurdere om det er hensiktsmessig med nasjonale satser, eller i hvert fall tydeligere regler, for hva som skal inkluderes. At støtte blir gitt ut fra at elever med lignende utfordringer kan undervises i grupper, er greit, men ikke sjelden blir støtte gitt bare ut fra antall elever, selv om deres sakkyndige vurderinger tilsier at de ikke i det hele tatt kan undervises sammen. KFF mener at vedtak om støtte må ta hensyn til hva slags undervisning hver elev skal ha, ikke bare til antall elever.

§ 3-7 Skyss m.m.

Skysstilbud både innenfor og over kommunegrenser er et område der det er mye uklarhet om rettigheter og plikter, og mange forskjellige ordninger. At ordningen er knyttet til kommunegrenser gjør at den ofte slår uheldig ut, både fordi ikke alle kommuner samkjører sine skysstilbud, og fordi avstanden til skolen kan være både kort og lang, uavhengig av om den ligger i en annen kommune eller ikke. For å sikre friskolerett på steder uten eller med smalt tilbud av friskoler, foreslår KFF at skysstilskuddet heller gis for inntil en viss avstand fra hjemmet, f.eks. 70 km.

KFF mener at fylkeskommunene må pålegges plikt til å ha samarbeidsavtaler for hvordan de håndterer skyss av elever, inkludert elever med særskilte skyssbehov dokumentert av lege/sakkyndig, særlig når elever må krysse kommune-/fylkesgrenser.

§ 3-8 Helsetilsyn

Dagens lov sier følgende: "Kommunen der skolen ligg, har ansvaret for å gjennomføre helsetenesta i samsvar med forskrifta og å dekkje utgifter for helsetenesta ved skolane etter same reglar som for offentlege skolar." KFF mener at friskolene må kunne ansatte sin egen helsesøster og få dekket utgiftene "etter same reglar som for offentlege skolar". Skolene kan ha deltidsansatte med rett kompetanse som de ønsker å tilby stillingen (ikke minst i videregående internatskoler), og en slik ordning gjør det unødvendig å samordne med de offentlige skolene.

§ 5-1 Styret

U-dir tolker en representant "oppnemd av" som at fylkeskommune og kommune må innkalles selv om de ikke har oppnevnt noen. Det blir svært lite kontinuitet om de ikke oppnevner og bare sender noen vilkårlig når det passer dem. KFF ber om at det presiseres at det er konkrete, oppnevnte personer som skal innkalles. Dersom kommunen/fylkeskommunen ikke oppnevner en styrerepresentant bør de ikke kunne møte på tilfeldige styremøter og skolen skal da heller ikke behøve å sende innkalling med sakliste til kommunen/fylkeskommunen.

Vi har sett eksempler på at fylkeskommunen oppnevner rektor på sin egen nærliggende videregående skole til styremedlem. Det er en dårlig løsning og bør omtales i forarbeidene som ikke ønskelig. Når styret drøfter saker som gjelder skolens utvikling kan det oppleves vanskelig å ha en representant for andre skoler til stede.

§ 5-3 Elevråd

Elevråd skal velges innen tre uker etter skolestart. Dette er kort tid når veldig mange elever er nye ved skolen, særlig ved internatskoler der de ikke kjenner hverandre fra før. Vi foreslår at det forandres til fem uker.

§ 7-2a Reaksjonsformer

Det bør presiseres at sanksjoner forutsetter at skolen innrømmer forholdet eller at det foreligger endelig vedtak fra KD etter anke fra skolen. Det er ikke nok med mistanke, rettssikkerheten må ivaretas. KFF mener også at myndighetene ikke kan holde igjen tilskudd ved mindre forseelser som rettes opp innen rimelig tid, eller der advarsler med rimelige frister er gitt. Vi mener dette er særlig aktuelt i forhold til siste ledd i PSL § 7-2a, "... i strid med andre lover og forskrifter".

Andre momenter, annet lovverk

a) Offentlig tilsyn i friskoler håndteres annerledes enn i kommunene pga en bestemmelse i kommuneloven (§ 60 d). Friskoler må få samme mulighet til å rette opp feil før offentliggjøring av rapporter som de offentlige skolene har.

b) Enkelte privatskoler blir pålagt eiendomsskatt. Selv betaler kommunene ikke dette for sine skoler (se Lov om eiendomsskatt til kommunane § 5 d), og loven (se samme lov § 7 a) åpner for fritak for virksomhet parallell med det offentlige. Departementet bør tydeliggjøre at skoledrift også ved

privatskoler er et "allmenntilgjengelig formål" som kvalifiserer for fritak for eiendomsskatt. Dette må også gjelde skoler som er organisert som ideelt aksjeselskap.

Avslutning

Den detaljerte regelstyringen på alle områder videreføres og det foreslås nye forskriftshjemler på flere nye områder. I høringsnotatet gis det ingen utsikter til bedret økonomi, og vi konstaterer at alle forslag fra friskoleorganisasjonene til forbedringer i tilskuddssystemet er avvist.

Det kan være grunn til å spørre om friskole vil være "liv laga" med dagens svake finansiering og uten samme tunge eiere som offentlige skoler har til å møte blant annet dagens kontrollregime. Det er en utfordring at høringsnotatet om loven ikke signaliserer forenkling eller bringer inn forenklende elementer og ikke ivaretar de praktiske, økonomiske og ideologiske ambisjonene om å redusere detaljstyringen, byråkratiseringen og forskjellsbehandlingen mellom offentlig og privat sektor av både elever og skoler.

KD åpner med sine endringsforslag for noen nye kategorier skoler. Samtidig gjør de det vanskeligere generelt å få godkjent nye skoler, særlig små skoler. Muligheten til å starte kristne skoler handler om respekt for foreldres valgfrihet, mindretallsrettigheter, religions- og samvittighetsfrihet. Disse er for viktige til å styres av økonomi og lokalpolitikk. Åpningen må være stor for å godkjenne nye skoler som skal drives for å sikre foreldres/vergers frihet "til å sørge for sine barns religiøse og moralske oppdragelse i samsvar med deres egen overbevisning".

Odd Anders With
Styreleder

Jan Erik Sundby
Generalsekretær